

U

ULCÈRE PHAGÉDÉNIQUE : **gúrja** « 1985 **gúrdza** »

UN, UNE «**»** (*numéral*) : **stád** « 1985 **sótád** » ❖ Le chef envoie les hommes dans l'eau un par un >< **bíy á zlingdó ndohíy á yim stád aa stád** « 1985 **bíy á zlingdó ndohíy á yim sóttád aa sóttád** » «**»** (*indéfinit*) : **ngidé** ("quelque") ❖ Il y en a un >< **ngidé á zé** « 1985 **ngidé á zhé** » «**»** *L'UN ... L'AUTRE* : **ndú mán** - (litt. "homme qui") - *cf.* **ndó** ❖ l'un vient avec de l'argent, l'autre avec du mil, un autre avec des arachides, tout ce qu'on veut >< **ndú mán á ske aa súláy, ndú mán aa daw, ndú mán aa vandá, télé** « 1985 **ndú mán á shike aa súláy, ndú mán aa daw, ndú mán aa vandá, télé** » [*MME Ghwoyokw, potière "Poterie : la technique", l.70-71*] * **tál** ❖ L'un à moi, l'autre à toi >< **tál agagá, tál angaya** ❖ L'un au père, l'autre à la mère >< **tál a bábá, tál a māmá** «**»** *L'UN ET L'AUTRE* : **kərə ngwáz áré kərə ngwáz** (litt. "fils de femme comme fils de femme") ❖ on appelle tout le monde : l'un comme l'autre... tous >< **á nda bohwa á nzləmbádə ndomajá télé : kərə ngwáz áré kərə ngwáz... pát** « 1985 **á nda bohwa á nzləmbádə ndomadzá télé : kərə ngwáz áré kərə ngwáz... pát** »

UNANIMEMENT : **wuskəɖwuskəɖa'a** « 1985 **wuskəɖ-wuskəɖa'a** »

UNIFIER : **zləbá, zləbáy, zləbáw** ("réunir")

UNIJAMBISTE : **ńslangá-sák, nzləngá-sák**

S'UNIR : **gá, gáy, gáw** (*compl.* **ństád** "l'unité") ❖ ils s'unissent pour faire alliance contre notre chef >< **tá gíy ństád á ta zləbanə vá á gíd á biy nga** « 1985 **tá gíy ńsótád á ta zləbanə vá á gíd á biy nga** » * **mbá, mbáy, mbáw** ("partager" *compl.* **va** "corps") ❖ Mon ami et moi nous nous unissons pour travailler >< **ngá mbíy vá ágídé mizlin aa mandalə ga**

UNITÉ : **ństád** « 1985 **ńsótád** » - *cf.* **stád** « 1985 **sótád** » ❖ Ils s'unissent (ils font l'unité) >< **tá gíy ństád** « 1985 **tá gíy ńsótád** »

UPUPA EPOPS : **ngəlák dák** « 1985 **ngəlákə dák** » (litt. "coq de campagne")

URINE : **kuray** «**»** *URINE DE NOURRISSON* : **kuriy móengwés** « 1985 **kuriy móengwəsh** » (litt. "urine de ?")

URINER : **təh-, tihe, tuhwa** ("déposer") ❖ Et il remplit d'urine vingt cruches >< **a n təha tetə kulə-kulə cew**

USAGÉ : **háháha'a, háháháha'a, héhéhe'e, héhéhéhe'e** ❖ Un tesson dealebasse usagé traîne par terre >< **kəslah kwokwáy á séwelə tə héd háháha'a** « 1985 **kəslah kwokwáy á shéwelə tə héd háháha'a** » * **ímava'a, ímav-mava'a** « 1985 **ímava'a, ímav-mavva'a** » ("ancien") ❖ Le (tissu) neuf ne va pas avec l'usagé >< **diy ímbuwa' á njíy ává ímava' áaba** « 1985 **diy ímbuwa' á ndzíy ává ímava' áaba** »

USÉ : **hánjáhánja'a, hénjéhénje'e** « 1985 **hándzá-hándza'a, hénjé-hénje'e** » ❖ La vieille femme est usée >< **modóngúz hénjéhénje'e** « 1985 **modóngúz hénjé-hénje'e** » * **ńnjihe'e** ❖ Cette pièce de monnaie usée >< **dalá ńnjihe wuna** - *cf.* **njih-, njihe, njuhwe** ("râcler")

USER : **hál-, hélé, hwálá** ("vieillir") ❖ J'use mes habits >< **í hélé maslaka** * **ndá, ndáy, ndáw** ("manger") ❖ La pierre use le vêtement >< **kwá á ndíy maslaka** ❖ On martèle la houe que la terre a usée >< **ndá ghumbata dévər mágasə mán hákdá á ndədámə sé má** « 1985 **ndá ghumbata dévər mágasə mán hákdá á ndədámə sé má** »

USTENSILE CREUSÉ DANS UN TRONÇON DE BOIS : **wúrám**

UTÉRUS : **giy kórá** (litt. "case d'enfant")